

Strategi for reiselivssatsing i Sunndal 2019-2022

Styringsgruppa Reiseliv-Handel-Kultur / Des 2018

Innledning

Ei styringsgruppe med representanter fra Sunndal Reiselivsforum, Sunndal Handelsforum, Sunndal Næringsselskap og Sunndal kommune fikk i mandat fra Økonomi- og planutvalget i Sunndal kommune i januar 2017 å utarbeide et forslag til ny reiselivsstrategi for Sunndal fra 2019.

Styringsgruppa fikk også ansvaret for å lede arbeidet med gjennomføring av en ny felles satsing basert på et samarbeid **Reiseliv-Handel-Kultur** i Sunndal i 2017 og 2018. Flere samarbeidstiltak er gjennomført i tråd med denne delen av mandatet, blant disse utgivelse av sommermagasinet **Fossenes Rike**.

Dette strategidokumentet er utarbeidet i nær dialog med aktører innen nevnte områder. Mange aktører har bidratt i aktivt både når gjennomføring av tiltak, og i drøftinger av de strategier og tiltak som foreslås i dette dokumentet. Det setter vi stor pris på!

Sunndalsøra dato 4.sept 2018

Ståle Refstie,
Sunndal kommune

Peder Hagen,
Sunndal Næringsforenings
Handelsforum

Lars Marius Bræin,
Sunndal Næringsforenings
Reiselivsforum

Per Helge Malvik,
Sunndal Næringsselskap

Sigrun Rødset,
Sunndal kommune

Strategidokumentet er oppdatert etter behandling i Økonomi- og planutvalget 13.11.18, sak 99/18

1. Status

Bakgrunn

Reiselivet i Sunndal – medlemskap i VISIT og forankring i lokalt planverk

Reiseliv er en liten, men viktig del av næringslivet i Sunndal – og med potensiale for videre positiv utvikling. Det har vært arbeidet med å utvikle næringen i alle år gjennom ulik organisering, prosjektarbeid og planarbeid. Det ble formalisert et samarbeid med Destinasjon Kristiansund og Nordmøre i 2005, noe som er videreført med det omorganiserte selskapet Visit Nordmøre og Romsdal.

Sunndal er en av nitten kommuner på Nordmøre og i Romsdal som er med i markedsføringsselskapet Visit Nordmøre og Romsdal, som har som hovedoppgave å markedsføre regionen som reisemål og utvikle nye reiselivsprodukter. Målet er flere besøkende, få gjestene til å bli litt lenger og legge igjen mer penger. Selskapet fronter *#friskeopplevelser* året rundt på vegne av medlemmene.

Det er tidligere satset en god del midler lokalt gjennom næringen selv, næringsfondet og KOMP-midler¹, og dette har generert eksterne midler til lokal næringslivsutvikling. I gjeldende kommuneplan (2014-2020) heter det: *«Med sin ville og vakre natur har Sunndal fantastiske muligheter for friluftsliv. Dette har stor verdi for bolyst, trivsel og folkehelse. Vår flotte natur gir også store muligheter for reiseliv og naturbasert næringsutvikling.»* Videre framheves det at fjord-, elv- og fjellvannsfiske er viktig for reiselivsnæringen, samtidig som den forestående gyrobehandlingen av Driva de kommende årene blir et krevende prosjekt for elveiere, reiselivsbedrifter og hele lokalsamfunnet. I handlingsdelen er et av målene bærekraftig forvaltning av natur og verneområder, i praksis framheves det å legge til rette for bærekraftig bruk av verneområdene til rekreasjon og reiseliv og legge til rette for utvikling av reiseliv og naturbasert næringsutvikling.

Gjeldende næringsplan (2015-2020) sier følgende om noen av forutsetningene for å oppnå målsetningene: *«Sunndal er en relativt stor landbrukskommune og med størst vekst innen tertiærnæringene (handel / service og teknologi- og kunnskapsbaserte arbeidsplasser). Det satses også på å styrke den reiselivbaserte næringen gjennom regionalt samarbeid, jf. gjeldende strategiplan for reiseliv. Statusen som nasjonalparkkommune (2/3-deler av alt areal er vernet) må utnyttes bedre som grunnlag for næringsutvikling.»* Et av fem vedtatte prioriterte satsingsområder er *«Byutvikling Sunndalsøra (handel, service, reiseliv)»*. Samtidig ble det vedtatt at Sunndal næringssselskap AS skal fortsette å være kommunen utøvende organ for bedriftsrettet næringsutvikling.

I høringsutkastet til landbruksplanen for perioden 2018-2022 vises det til potensialet for næringsutvikling basert på gardens ressurser, som lokalmat og landbruk/reiseliv, og videre til at jaktressursene og Sunndal som toppturdestinasjon kan utnyttes av primærnæringen.

Oppsummering av visjon og foreslåtte tiltak i strategiplanen for reiseliv 2013-2016:

Visjonen og det langsiktige målet i den planen som nå revideres er at *«...Sunndal skal bli en ledende reiselivskommune på Nordmøre tuftet på positive opplevelser med høy kvalitet for fastboende og besøkende - og være lønnsom for næringen»*.

Hovedmålet i gammel plan har vært at det i Sunndal i planperioden skulle etableres et godt fundament for næringen som ville gi økte besøkstall og samlet vekst i omsetningen – og at Sunndal

¹ Kompensasjonsmidler for økt arbeidsgiveravgift (KOMP-midler) tilført Sunndal for perioden 2004 – 2006. Renteinntektene disponeres til prioriterte næringsutviklingstiltak. 20 % av fondets hovedstol kan benyttes til nærings- og/eller bedriftsutviklingstiltak med krav om tilbakeføring (lån). Styret i SUNS forvalter ordningene.

skulle framstå som et attraktivt reisemål som tilbyr gode opplevelser basert på vill og vakker natur, lokal kultur og tradisjon. Videre utvikling av turistfyrtårnene: Åmotan, Leikvin /Vinnu, Driva, Aursjøvegen og Innerdalen har stått sentralt.

Strategiplanen for reiselivet i Sunndal 2013-2016 hadde følgende hovedsatsingsområder, og slik er status for hvert av tiltakene i planen pr. august 2018:

Nr.	Hovedsatsingsområder 2013-2016	Status 2018
1.	Opprette en permanent stilling som reiselivskoordinator /reiselivssjef	Stilling i samarbeid med Surnadal, Visit NM&R (nå VNR) og hotellene juni 2015-des. 2016.
2.	Sikre god lokalisering og drift av turistinformasjonen	T-info Sunndalsporten hele perioden og ellers fra kulturhuset via Holsskeiet til Sunndalsøra hotell
3.	Revitalisere reiselivsnettverket i Sunndal	Sunndal reiselivsforum etablert i 2015
4.	Skilting / velkomst- og informasjonsskilt	Sentrum, Gjøra, Holsskeiet og Ålvundeid på plass. Øksendal/Jordalsgrend på gang.
5.	Skilting av turstier	Ja, via Stikk-ut siden 2013
6.	Tilrettelegging for parkeringsplasser	Årlig bevilgning kr 500 000 x 4 til p-plasser. Nerdal, Virumdalen, Børsetlia, Skålvollen, Jenstad, Grødalen, Trolltind og Brandstad. (Ikke alt er ferdigstilt.)
7.	Utvikle vertskapsfunksjonen hos førstelinjepersonalet	Eksterne kurs tilbudt med variabel oppslutning Lokale «bli-kjent-turer» gjennomført
8.	Kurs i produktpakking	Tilbudt via andre aktører (Innovasjon og Visit N og R)
9.	Innføring i støtteordninger	Gjennomført via flere kanaler.
10.	Arrangere workshops før større arrangement	Gjennomført i 2016 i regi av reiselivskoordinator Sunndal-Surnadal (ikke permanent tilbud).
11.	Opprettholde medlemskapet i Destinasjon Kr.sund og Nordmøre	Ja, nå i Visit Nordmøre og Romsdal
12.	Etablere møteplasser mellom handel og reiseliv	Ja. Felles møter Handelsforum og Reiselivsforum
13.	Kursing av aktører gjennom Innovasjon Norge	Kurs i markedsarbeid mm tilbudt via Innovasjon og andre tilbydere. Flere lokale aktører deltok på bedriftsutviklingsprogrammet Hoppid Vekst
14.	Opprette guidepool	Ikke opprettet som egen pool, men selskapene Contrast Adventure Norway AS og Fjellsentralen AS ivaretar mye av etterspørselen.

Sunndal som nasjonalparkkommune – og Gjøra som nasjonalparklandsby

Sunndal kommune har hatt status som nasjonalparkkommune siden 2008 og vært formelt medlem i Rådet for nasjonalparkkommuner (en interesseorganisasjon for norske nasjonalparkkommuner) siden 2012. Alle de 33 kommunene med nasjonalparkstatus har fått forlenget statusen ut 2021. Dersom kommunen ønsker fortsatt status som nasjonalparkkommune og eventuelt søker om å få en godkjent nasjonalparklandsby i kommunen, må visse kriterier oppfylles. For å kunne søke om fortsatt

status som nasjonalparkkommune må kommunestyret gjøre vedtak om å implementere kriteriene for fortsatt medlemskap og tidfeste når implementeringen av disse skal være gjennomført. En viktig forutsetning er å innarbeide dette i vedtatt kommuneplanverk, legge til rette for at nasjonalparkstatusens forutsetninger om mer besøk, økt verdiskaping og bedre vern er oppfylt, samt bidra til økt kompetanse innen verdiskaping, besøksforvaltning, vern og vertskapsfunksjoner i egen kommune. Sunndal kommune vil saksbehandle dette i løpet av høsten 2018.

En nasjonalparklandsby defineres som et tettsted som danner en naturlig innfallsport til en nasjonalpark. Konseptet nasjonalparklandsby er hittil utviklet på fem steder: Storslett, Vingelen, Lom, Jondal og Geilo. I Sunndal er GjØra en aktuell kandidat til en slik status dersom det er lokal interesse for det.

Prosess og tiltak i 2017 og 2018

Økonomi- og planutvalget i Sunndal kommune (ØP) fattet følgende vedtak 31.01.17:

1. Økonomi- og planutvalget tar til etterretning at reiselivssamarbeidet med Surnadal kommune er avsluttet.
2. Resterende midler bevilget til 4-årig reiselivsstilling (k-sak 32/13) omdisponeres til koordinering og iverksetting av tiltak for å følge opp reiselivsarbeid i Sunndal.
3. Det oppnevnes en gruppe bestående av representanter fra reiseliv, handel, næring og kommunen som skal koordinere og iverksatte reiselivstiltak, og som disponerer midler jf. pkt. 2. Kommunen deltar med administrative representanter som rådmannen gis fullmakt til å utpeke, samt en representant fra økonomi- og planutvalget. Kommunen skal ha sekretariatsfunksjon for gruppa, og tar ansvar for konstituering.
4. Økonomi- og planutvalget oppnevner **Ståle Refstie** som representant til gruppa, med **Trygve Stavik** som vararepresentant.
5. Gruppa gis i mandat å komme med forslag til reiselivssatsing framover, basert på utprøving av nye samarbeidsformer og tiltak i 2017.

I tråd med vedtakets pkt 3 fikk styringsgruppa slik sammensetning:

- Ståle Refstie (Sunndal kommune), leder
- Peder Hagen (Handelsforum)
- Lars Marius Bræin (Reiselivsforum)
- Per Helge Malvik (Næringsliv/SUNS)
- Sigrun Rødset, Sunndal kommune, sekretær

Styringsgruppas har lagt vekt på å involvere aktuelle aktører i gjennomføringen av sitt mandat. Lokale aktører innen reiseliv, handel og kultur i Sunndal har derfor blitt invitert, og tatt aktivt del i drøftinger og utforming av tiltak og prioriteringer, ref følgende oversikt:

Tid/sted	Møte / Arena	Antall	Hovedkonklusjon / innhold
22.09.16 Phillipshaugen	Bredt invitert dialogmøte om reiselivsutvikling i Sunndal	19 deltakere	Sunndal har et stort potensiale innen reiseliv. Ønske om å samkjøre og forsterke arbeidet i en felles satsting.
07.02.17 Kulturhuset	Drøftingsmøte om tiltak i 2017	25 deltakere	Ja til felles satsing Reiseliv-Handel-Kultur. Ja til «Fossenes Rike» som felles paraply. Enighet om satsing på utgivelse av felles sommermagasin mm.
14.03.17 Kulturhuset	Work-shop med orienteringer og innspill	21 deltakere	Orienteringer om status. Gruppearbeid om prioriteringer og tiltak i 2017 og 2018.

22.11.17 Kulturhuset	Drøftingsmøte om erfaring med tiltak 2017	24 deltakere	Orienteringer og innspill fra aktørene. Gruppearbeid om planer for 2018 og vegen videre fra 2019
28.02.18 Kulturhuset	Drøftingsmøte om tiltak i 2018 og strategi fra 2019	20 deltakere	Status og statistikk. Gjennomgang av tiltak 2018, drøfting av vegen videre fra 2019.
27.08.18 Kulturhuset	Drøftingsmøte om ny reiselivsstrategi	18 deltakere	Styringsgruppas forslag til ny reiselivsstrategi framlagt for aktørene

I tillegg til nevnte aktiviteter har det vært dialog mellom Sunndal kommune, SUNS og enkeltaktører innen reiselivet gjennom «Næringsprat» og andre arenaer. Videre ble det våren 2018 gjennomført en møteserie på Øra Kafe - «Opptur» - med presentasjon spennende reiselivstiltak.

Status for styringsgruppas arbeid og gjennomføring av tiltak ble forelagt og behandlet i ØP i møte 23.01.18. ØP tok arbeidet så langt til etterretning, og gav fullmakt til styringsgruppa å fortsette arbeidet i 2018 innen gitte økonomiske rammer, og i tråd med framlagte planer/forslag til tiltak. Videre heter det i vedtaket:

Økonomi- og planutvalget ber om at det legges fram et forslag til revidert strategiplan for reiselivet ved årsskiftet 2018/2019, herunder vurdering av medlemskap i Visit Nordmøre og Romsdal og avklaring av framtidig turistinformasjonsløsning.

Det bevilges inntil kr. 150 000 til drift av turistinformasjon i Sunndal i 2018. Bevilgningen dekkes av næringsfondet.

Det bevilges inntil kr. 310 000 til inndekning av Sunndal kommunes medlemskap i Visit Nordmøre og Romsdal i 2018. Bevilgningen dekkes av næringsfondet.

God stemning, evne til samarbeid, og vilje til satsing har kjennetegnet dialogen med aktørene i arbeidet med utforming av tiltak og prioriteringer. Aktørene har også takket for gode økonomiske bidrag til satsingen fra Sunndal kommune.

Styringsgruppa gjennomførte en undersøkelse i januar 2018 blant reiselivsbedriftene i Sunndal. Hovedfunnene i undersøkelsen er: Omsetningen i bedriftene økte med 72% i perioden 2014-17, og antall overnattingsdøgn økte med 18% i samme periode. Fra offentlig statistikk er hentet ut følgende tall når det gjelder handel: Detaljhandel per innbygger i Sunndal ligger noe over landsgjennomsnittet.

Mer detaljer samt utdrag av undersøkelsen og statistikkgrunnlaget følger som vedlegg.

Eksempler fra tiltak som er gjennomført:

Bli med inn i fossenes rike

NYTT MAGASIN

Handelsforum, reiselivsforum og Sunndal kommune viderefører satsingen på Fossenes rike, og på magasinet som skal vise fram hva Sunndal er og hva Sunndal har å by på. Vi skal markedsføre oss som Fossenes rike, både fordi Sunndal er rik på spektakulære kosefaktorer, og at fossene og vannkrafta har lagt grunnlag for det samfunnet Sunndal er i dag.

Magasinet Fossenes rike er det sommermagasin for Sunndal, og skal leve gjennom hele sommerferien. Dette er magasinet du skal finne ALT om Sunndal, og det er derfor viktig å abonnere alle tross og jord beboere.

Magasinet vil ha et opplag på 14 000 og vil bli distribuert til alle husstander i Sunndal, og i nabokommunene. Det skal ligge på turistinformasjonssenteret lokalt og regionalt, og i alle handels- og reiselivssentre i Sunndal.

Vi håper du vil være med å sette preg på FOSSENES RIKE - vi lager redaksjonelle annonser sammen med deg. Disse får du også tilgang til i etterkant!

ANNONSE, 1/1 SIDE:

- Trykkes i 14 000 eksemplarer
- Distribueres til alle husstander og bedrifter i Sunndal og nabokommunene
- Brukes som vår lokale turistguide i turistinformasjonssenteret lokalt
- Distribueres til turistinformasjonssentre i nabokommunene og byene i regionen
- Deles ut til og er tilgjengelig for alle handels- og reiselivsbedrifter i Sunndal
- Digitalt magasin og egne annonser for distribusjon på nett og sosiale medier
- Norsk tekst med engelsk (konkret) oversettelse
- Mulighet for å trykke opp egen annonse

Totalt kr 4000,- eks moms

Det er også mulig å kjøpe 1/2-siden annonse, dette koster kr 3500,- eks moms.

Velkommen til å bli bedre kjent med FOSSENES rike 2018

Torsdag 24.mai: Keila, Sunndal kulturhus

1900 – 1915
Mingling og lokalmat tapas

1915 – ca 2100
Tøffere enn Trollstigen

- Aursjøvegen og tilhørende herligheter v/ Stein Brubæk

Norges vakreste dal

- Innerdalen - eldorado og ikon v/ Øyvind Vadla

Driva info- og turistcenter

- 1.juni åpner en helt ny utstilling om villaksen i Driva i Sunndalsporten på Gjæra v/ Egil Ørjan Thorsen

Verdensmester i fosser

- Disse fossene må du få med deg v/ Tommy Fossum

Stikk UT! - i Fossenes Rike

- v/ Siv Grete Sponås

Presentasjon av det nye magasinet FOSSENES rike for 2018
Førpremiere på DEN NYE SUNNDALSFILMEN
Andre nyheter innen reiselivet i Sunndal i 2018

Arrangør:
Sunndal Næringsforening, Handelsforum og Reiselivsforum
i samarbeid med styringsgruppa for reiselivsprosjektet og SUNS

lys mellom fjell

Julehandel og opplevelser i Sunndal

SUNNDAL
Handelsforum

SUNNDAL-HANDELSFORUM 2017

Setter opp infotavler for turistene

OPPTUR

Det grov godt i reiselivet i Sunndal. Bli kjent med spennende prosjekter på TUR OPP! Møt pådriverne og lidjelene bak. Velkommen til fire temakvelder på Øra Kafé. Samarbeid m/Sunndal Reiselivsforum.

Onsdag 4.april kl 2000: Opptur i Øksendalen
Phillipshaugen Lodge og Mosbøen Gård

Onsdag 18.april kl 2000: Opptur i Øvre Sunndal
Driva Villaksenter og Visit Waterfalls

Onsdag 25.april kl 2000: Opptur i Innerdalen
Renndalssetra og Skarjelli Utvikling

Onsdag 2.mai kl 2000: Opptur på Øra
Lady og Ørafest

Velkommen til å bli bedre kjent med Visit Waterfalls AS: Bedriften som startet opp med traktorsafari i det spektakulære fossenket i Åmotan i fjor sommer.

Driva Villaksenter: En splitter ny utstilling om den fantastiske Driva-laksen åpner i Sunndalsporten 1.juni i år. Arbeidsgruppa som lager utstillinga beretter litt på Øra for det som skal komme.

Temakveldene OPPTUR er en del av arbeidet for videre positiv reiselivsutvikling i Sunndal

ONCE IN A Lifetime

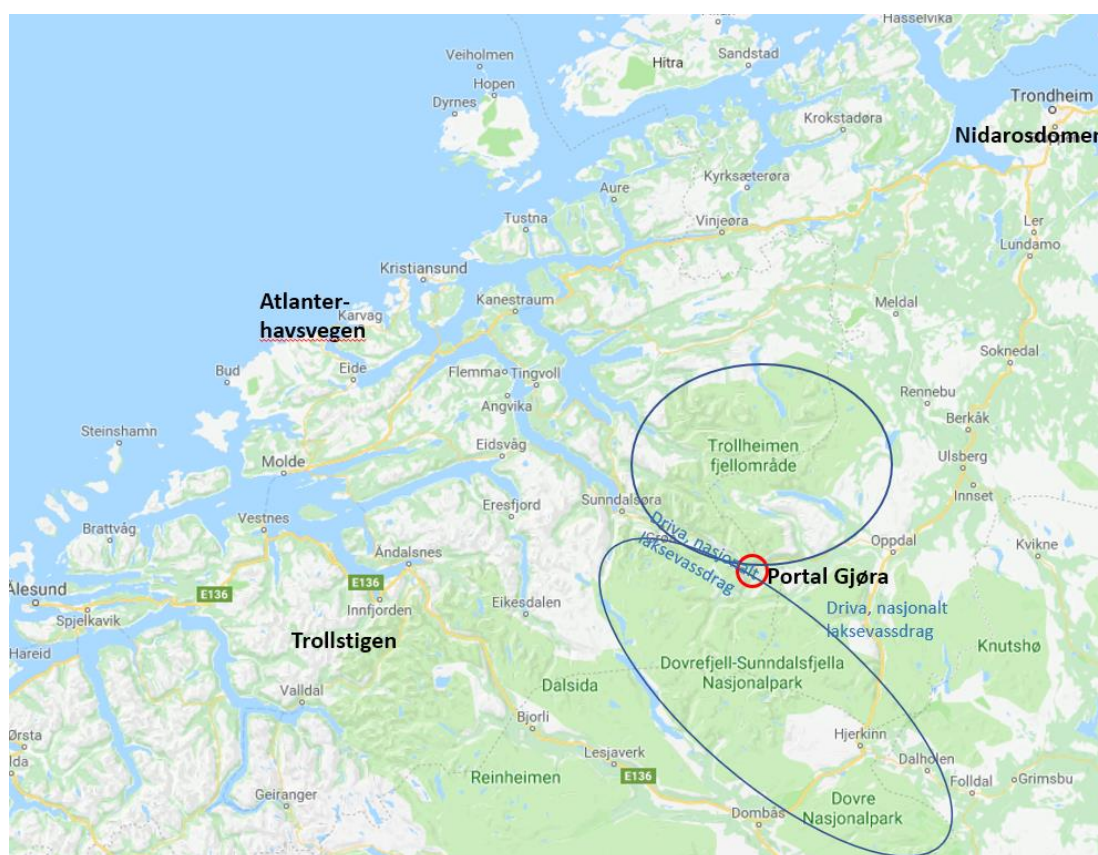
Prosjekt Øvre Sunndal – Driva Vassdragssenter

Et aktivt bygdeutviklingsarbeid initiert av Gjøra Bygdeutvikling (GBU) resulterte i utbygginga av Sunndalsporten på Gjøra, med matbutikk, kaffekrok, drivstoffanlegg, ladestasjon og Turist-info. Prosjektet ledet også fram til at *Driva Vassdragssenter* i Sunndalsporten ble realisert.

Senteret åpnet i juni 2018, og formidler historien om fisket i Driva, laksens liv og vandring, bekjempelsen av gyro-parasitten, samt naturen og verneområdene rundt vassdraget. Miljødirektoratet har vært en sentral medspiller i etableringen, og har bidratt økonomisk sammen med bla fylkesmannen og Sunndal kommune.

Sunndal som portal

Møre og Romsdal fylkeskommune har i 2018 gitt tilsagn om støtte til prosjektet «Sunndal som portal inn og ut av Fjord Norge». Prosjektet bygger på at Gjøra og Sunndalsporten ligger strategisk plassert som en naturlig portal *inn* til reisemål i Nordmøre og Romsdal (Atlanterhavsveien, Trollstigen, Molde og Kristiansund m.fl), i verneområdene i både Trollheimen og Dovrefjell / Sunndalsfjella, og *ut* av Fjord Norge til reisemål i Trøndelag og Oppland/Hedmark. Samarbeid med destinasjonsselskap, reiselivsaktører, vernemyndigheter og offentlige aktører som kommunen og vegvesenet vil være en del av prosjektet. Likeledes vil det å videreutvikle Sunndalsporten, inkl T-info for Sunndal og Driva Vassdragssenter, samt tilstøtende uteområder og Gjøra som stoppested være en naturlig del av prosjektet. Av fylkeskommunens tilsagn framgår at prosjektet skal være koordinert med og støtte opp under det fylkeskommunale prosjektet «Reiseliv, mat og kultur i Møre og Romsdal 2017-2020».

Illustrasjon Sunndal som Portal

Møre og Romsdal – aktivitets- og opplevelsesfylket

Møre og Romsdal har som mål å bli «Aktivitets- og opplevelsesfylke nr 1 i Norge». I 2017 tok Møre og Romsdal fylkeskommune initiativ til prosjektet «Reiseliv, mat og kultur i Møre og Romsdal».

Fra lanseringer av prosjektet i januar 2018 siteres: *Reiselivet er ein bransje i vekst både nasjonalt og internasjonalt. Lokalmat og kulturopplevingar er i vinden som aldri før, og Møre og Romsdal har mykje å by på innafor alle desse tre områda. No skal fylkeskommunen saman med Innovasjon Norge, Fylkesmannen og aktørar frå bransjen finne ut korleis vi i lag kan få fram nye og lønsame opplevingsprodukt i skjeringspunktet reiseliv, mat og kultur.* (Kilde: MRfk sine nettsider)

Prosjektet har følgende mål forankret i fylkeskommunens overordnede reislivsstrategi:

- Økt lønnsomhet og verdiskaping i lokalt næringsliv
- Flere tilrettelagte opplevelser (reiseliv, handel og lokal mat)

Til grunn for arbeidet med reiselivsutvikling i Møre og Romsdal ligger at det er **opplevelser** som er den sentrale driveren i reiselivet som verdiskaper. Opplevelsesutvikling er også helt sentralt når det gjelder å oppnå resultater på andre områder, og ikke bare for utvikling av reiselivet:

- **positivitet, stolthet og identitet** til et lokalsamfunn, kommune eller region (bosteds-attraktivitet)
- **rekruttering** av kvalifisert arbeidskraft (arbeidskraft-attraktivitet)
- **markedsføring** av et produkt eller et område (besøks-attraktivitet)

Prosjektet beskriver denne sammenhengen og begrepet opplevelsesprodukt på følgende måte:

«Reiseliv og festival på samme kanal»

Basert på en nylig publisert masteroppgave om sammenhengen mellom festivaler og reiselivsnæring i Møre og Romsdal tar Lillian Sæther til orde for et tettere samarbeid mellom festivaler og reiseliv. Sæther er rådgiver i Møre og Romsdal fylkeskommune, med reiselivsutvikling som ansvarsområde.

På fylkeskommunens nettsider skriver hun: *Nasjonalt er det no mange krefter som drar i same retning. Stortingsmeldinga «Meld. St. 19, Opplev Norge – unikt og eventyrlig» presiserer at det er nødvendig med betre samarbeid mellom reiseliv og kultur. Og i fjor la Innovasjon Norge fram ein ny strategi for reiseliv som seier at for å nå måla om 20 000 nye arbeidsplassar i reiselivsnæringa innan 2025, er det heilt nødvendig å samarbeide både med kulturaktørar og med produsentar av lokal mat.*

Kulturdepartementet og nærings- og fiskeridepartementet driv også å utarbeider ein ny, felles nasjonal strategi for reiseliv og kultur. Tida er derfor moden for både reiselivsnæringa, festivalar og andre kulturaktørar til å leite etter ein felles kanal.

2. Visjon og mål

Visjon

Sunndal skal være et helårs reisemål under paraplyen **Fossenes rike**.

Mål

Sunndal skal være kjent for gode opplevelser og aktiviteter i vill og vakker natur, forankret i lokal kultur, tradisjon og næring. Samarbeid mellom reiseliv, handel og kultur skal videreutvikles.

Sunndal skal ha en god reiselivsrelatert infrastruktur som legger til rette for vekst og utvikling i næringen.

Sunndal skal tilby attraktive og salgbare produkter av god kvalitet og gir økt lønnsomhet og omsetning, samt flere heltids arbeidsplasser. Mål: Doblet omsetning og antall arbeidsplasser i planperioden.

Aktuelle tiltak skal være i samsvar med nasjonale føringer for bærekraftig reiseliv.

3. Hovedattraksjoner

Følgende naturgitte hovedattraksjoner skal prioriteres i arbeidet med markeds- og tilretteleggingstiltak

- Innerdalen – Norges vakreste dal
- Vinnu - Europas høyeste fossefall
- Åmotan – der fossene møtes
- Aursjøvegen – Norges villeste omvei
- Sunndalsfjella – Toppturer i verdensklasse 365

Følgende hovedprodukter er en del av det samlede reiselivstilbudet i **Fossenes Rike**: Leikvin kulturminnepark, Lady Arbuthnott, Seterlandet Sunndal, Driva vassdragssenter, Hydro Cup, Hundeklubbens Vårutstilling, Sunndal Ski Session, Statkraft Visningsverk/Newtonsenter Sunndal.

Driva har vært en turistmagnet i Sunndal i over 150 år. Arbeidet med å gjøre elva «gyro-fri» vil pågå i hele planperioden. Når elva er friskmeldt vil Driva igjen bli en naturlig hovedattraksjon i tillegg til ovennevnte.

4. Strategier og tiltak

Styringsgruppa foreslår at følgende legges til grunn for det videre arbeidet med reiselivsutvikling i Sunndal i planperioden 2018 – 2022:

Overordna	Sunndal = Reisemål Felles paraply og identitet: Fossenes rike Samkjøring Reiseliv-Handel-Kultur			
Målgrupper	Lokale gjester <i>Sunndal</i>	Regionale gjester <i>Nabokommuner+region</i>	Norske gjester <i>Resten av landet</i>	Utenlandske gjester
Reason til come Reason to stay	Opplevelser av høy kvalitet m utg. pkt i Sunndals fem hovedattraksjoner: Innerdalen - Vinnu - Åmotan - Aursjøvegen - Sunndalsfjella			
Hovedstrategier	Markedsføring	Aktørutvikling	Infrastruktur og stoppeffekter	Samspill og framsnakk
	↓	↓	↓	↓
Tiltak	Markedstiltak	Overnattingssteder	Portal Gjøra	Årshjul
	Medskap Visit NR	Spisesteder	Tilrettelegging av hovedattraksjoner	Super på vertsskap - Førstelinje
	Videreutvikling landingsside Visit NR	Arrangement	Stoppeffekt og sentrumsutvikling S.øra	La kundene være din beste markedsfører
	Handels-samarbeid	Institusjoner:	Rv 70 - tilrettelagt som "Nasjonal Turistveg" -	Felles møteplasser for aktørene
	Digital plattform alle aktører	↔ Digital plattform alle aktører	Transportsystemer	Sosiale media
			Stikk Ut	↔ Stikk Ut
Hovedansvar	Fossenes Rike 365	Den enkelte aktør - Bistand fra SUNS m.fl	Sunndal kommune - Fossenes Rike 365	Fossenes Rike 365

Fossenes Rike 365 = Det organiserte og operative samarbeidet Reiseliv-Handel-Kultur i Sunndal om den felles satsingen som er beskrevet i dette strategidokumentet, nærmere omtalt i kap 5.

Utfyllende kommentarer til tiltakene i figuren over:

Tiltak	Omtale	Kommentar	Måloppnåelse/ resultat
Markedsføring			
Ansvar: Fossenes Rike 365 - det organiserte og operative samarbeidet Reiseliv-Handel-Kultur i Sunndal			
Markedstiltak	- Utgivelse av Magasinet Fossenes Rike - Deltakelse på Oi - Trøndersk Matfestival i Trondheim - Andre tiltak etter styringsgruppas bestemmelse, f.eks bil-dekor	- Gode erfaringer - videreføres - Gode erfaringer fra pilot 2018 – foreslås videreført og videreutviklet	Økt omsetning i lokalt reiseliv, handel og kultur
Medl.skap Visit Nordmøre og Romsdal (VNR)	Fellesorgan for markedsføring nasjonalt og internasjonalt. Drifter portalen «Visit Nordvest», som er del av «Visit Norway»	Viktig fellesarena for tilgang til aktuelle markedskanaler og kompetanse. Medlemsskapet videreføres	God synlighet regionalt, nasjonalt og internasjonalt via Visit Nordvest og Visit Norway
Videreutvikling landingsside under VNR sin portal	Egen landingsside som del av VNR-portalene «Sunndal – Fossenes Rike» etablert i 2018	Krever videreutvikling og oppfølging	God synlighet regionalt, nasjonalt og internasjonalt via Visit Nordvest og Visit Norway
Handels-samarbeid	Siden 2012: Samarbeid gjennom Handelsforum om felles tiltak for økt handel og omsetning m/SUNS som utfører	Vært del av felles satsing Handel-Reiseliv-Kultur i 2017 og 18 – Videreføres som del av <i>Fossenes Rike 365</i>	Økt omsetning i lokalt reiseliv, handel og kultur
Digital plattform alle aktører	Aktørene utvikler og etablerer gode digitale plattformer for sitt markedsarbeid	Nytt tiltak fra 2019 – organisert som et fellesprosjekt for interesserte aktører	Økt omsetning og oppmerksomhet hos aktørene
Aktørutvikling			
Ansvar: Den enkelte aktør med bistand fra SUNS			
Overnattingssteder	- Tilbud om deltakelse i felles markeds-tiltak via <i>Fossenes Rike 365</i>, VNR m.fl - Bedrifter med planer eller behov / ønsker om utviklingstiltak kartlegges.	Beslutning hos den enkelte aktør. Tilbud om bistand fra SUNS eller andre deler av virkemiddelapparatet til aktuelle bedriftsutviklingstiltak	Økt omsetning, kompetanse og kvalitet hos deltakende aktører. Ref mål om doblet omsetning og antall arbeidsplasser i planperioden.
Spisesteder			
Arrangement			
Institusjoner (museum, svømmehall, newton mm)	Tilbud om deltakelse i felles markeds-tiltak via <i>Fossenes Rike 365</i> , VNR m.fl	Beslutning hos den enkelte aktør	
Digital plattform alle aktører	<i>Se omtale av samme tiltak under Markedsføring</i>	<i>Se kommentar av samme tiltak under Markedsføring</i>	
Infrastruktur og stoppeffekter			
Ansvar: Sunndal kommune i samarbeid med Fossenes Rike 365			
Portal for Sunndal og Fjord Norge i og ved Sunndalsporten	Videreutvikle Sunndalsporten / Driva Vassdragssenter som portal for Sunndal inn og ut av Fjord Norge. Videreføre GjØra som T-info for Sunndal.	Samarbeid med Sunndal kommune, VNR, MRfk, Miljødirektoratet, Dovrefjell-Sunndalsfjella Nasjonalparkstyre m.fl <i>Ref tilsagn fra MRfk, omtalt i del 1</i>	Posisjonere Sunndal som reisemål og Sunndalsporten som stopp-punkt i turiststrømmen inn og ut av regionen
Tilrettelegging av hovedattraksjoner	Kartlegge, planlegge og gjennomføre aktuelle tilretteleggingstiltak	Aktuelle tiltak ved Vinnu utredes og prioriteres for gjennomføring i 2019. - Øvrige infrastrukturtiltak utredes for gjennomføring iht prioritering av Styringsgruppa i samråd med aktuelle aktører, Sunndal kommune og grunneiere. For tiltak langs riks- og fylkesvei: Samarbeid m Vegvesenet - Aktuelle tiltak langs Aursjøveien, som industriminne knyttet til Aurahistoria (bla Toppheis) bør utredes	Styrket stoppeffekt, flere besøkende og økt oppholdstid i Sunndal
Vinnu Stikk Ut + rasteplass	Utvikle plan for tilretteleggingstiltak i samarb med grunneier, kommunen og Vegvesenet		
Stoppeffekt og sentrumsutvikling S.Øra	Kartlegge, planlegge og gjennomføre aktuelle tilretteleggingstiltak		

Tiltak	Omtale	Kommentar	Måloppnåelse/ resultat
Rv 70 – tilrettelagt som «Nasjonal Turistveg»	Bruke «Nasjonal Turistveg-standard» som ambisjon for tilretteleggingstiltak	Se ovenstående kommentar	Styrket stoppeffekt, flere besøkende og økt oppholdstid i Sunndal
P.plasser utfartsområder m «Loo with a view»	P.plasser med betalings-løsning og gode toalettfasiliteter for publikum. Inntekt fra p.betaling settes av videre utvikling og kvalitetsheving av anleggene.	Gjøre fantastisk utsikt fra publikumstoletter til en snakkis og en merkevare for gode toalettkvaliteter i Sunndal	
Transportsystemer	Best mulig tilbud via offentlig transport	Viktig både for gjester og innbyggere	
Stikk Ut	Tilbud tilrettelagt av Sunndal kommune i samarbeid med Friluftsrådet og MRfk	Flott tilbud som bør videreføres. Engelsk versjon viktig. Positivt for både gjester og fastboende	
Samspill og framsnakk			
Ansvar: Fossenes Rike 365			
Årshjul	Utviklet i 2017 som redskap for koordinering og prioritering av felles markedstiltak	Videreutvikles og videreføres	Effektiv ressursbruk i markedsarbeid og arrangementsplanlegging
Super på vertskap – Førstelinje	Tiltak gjennomført i 2017 og 18: Inspirasjonstur og Info-møter	Videreutvikles og videreføres	Økt oppholdstid og gjenkjøp
La kundene være din beste markedsfører	Utvikle strategier og tiltak for aktiv bruk og framsnakk via sosiale media og andre kanaler blant kunder og brukere, samt «Sunndalsvenner» hjemme og borte. Innføre en pris for dyktige og positive bidragsytere, «Fossekall»	Nytt tiltak fra 2019 Videreutvikles av styringsgruppa	
Fotokonkurranse	Utvikle strategier og tiltak for aktiv bruk og framsnakk via sosiale media og andre kanaler blant kunder og brukere, samt «Sunndalsvenner» hjemme og borte. Innføre en pris for dyktige og positive bidragsytere, «Fossekall» Samkjøres med 2 årlige aktørmøter	Nytt tiltak fra 2019 Videreutvikles av styringsgruppa Ref kap 5	Omdømmebygging og kunnskap om våre attraksjoner som gir reise- og besøkslyst til Sunndal
Sosiale media			Koordinering og inspirasjon, skape kultur for samarbeid og vekst
Felles møteplass for aktørene			

Generelt: I tråd med målet om doblet omsetning og antall arbeidsplasser i planperioden skal grad av måloppnåelse registreres ved hjelp av relevante måleparametre – basert på tilgjengelig statistikk og innhentede tall fra aktører og andre (ref erfaringer fra «Sunndal 2013» og SuSu-Programmet)

5. Organisering, kostnader og finansiering

Det operative samarbeidet Reiseliv-Handel-Kultur i Sunndal i planperioden 2019-22 foreslås organisert som et prosjektbasert samarbeid under felles tittel «Fossenes Rike 365» og med slik praktisk organisering:

2 årlige aktørmøter fungere som Styringsgruppe for Fossenes Rike 365	Sammensetning: Bredt sammensatt av repr for • Sunndal kommune og • Visit NR i tillegg til repr. for aktører fra • Handelsnæringa • Reiselivsnæringa • Kulturaktører • Arrangement / produkt • Grunneiere	Mandat: Styre og prioritere tiltak for gjennomføring i henhold til vedtatt reiselivsstrategi, og innen gitte økonomiske rammer	Arbeidsform: 2 bredt inviterte møter per år, avholdt i mars/april og okt/nov (Videreføring av arbeidsform i 2017 og 2018)
Arbeidsutvalg (AU)	Sammensetning: Repr fra • Sunndal kommune • Handelsforum • Reiselivsforum • Øvrige aktører	Mandat: Koordinere og tilrettelegge for gjennomføring av vedtatte tiltak	Arbeidsform: Møter etter behov
Koordinering, prosjektledelse og utførelse	SUNS v aktuelle prosjektledere	Mandat: Sekretariat for Styringsgruppe og AU. Koordinere og gjennomføre tiltak vedtatt av styringsgruppa	Løpende
Evt arbeidsgruppe(-r)	Opprettes etter behov av styringsgruppa	Mandat: Utføre tidsavgrensa enkelttiltak	Etter behov

Antatt ressursbehov per år	Beregnete kostnader (NOK)	Merknad
Markedstiltak		
Medlemsskap VNR	350 000	
Andre markedstiltak	500 000	Min 50% av kostnadene bør dekkes av næringa / samarbeidspartnere
Aktørutvikling		
Den enkelte aktør ansvarlig	<i>Iht plan og søknad fra aktørene</i>	<i>Finansiering av aktuelle tiltak via virkemiddelapparatet. Bistand via SUNS</i>
Infrastruktur og stoppeeffekter		
Portal Gjøre (Drift T-info, bidrag drift / utvikling Driva Vassdragssenter, mm)	300 000	Min 50% av kostnadene bør dekkes av næringa / samarbeidspartnere
Andre tiltak	300 000	Min 50% av kostnadene bør dekkes av næringa / samarbeidspartnere
Samspill og framsnakk		
Diverse tiltak	150 000	
Koordinering og utførelse		
Prosjektledelse og adm. driftskostnader	500 000	
SUM	2 100 000	

Tillegg:

Gjeldende ordning med kommunal støtte til diverse reiselivsrelaterte infrastrukturtiltak rundt om i kommunen ønskes videreført på dagens nivå (kr 500.000 per år), og samordnes og videreføres i tråd med det som er beskrevet i dette plandokumentet.

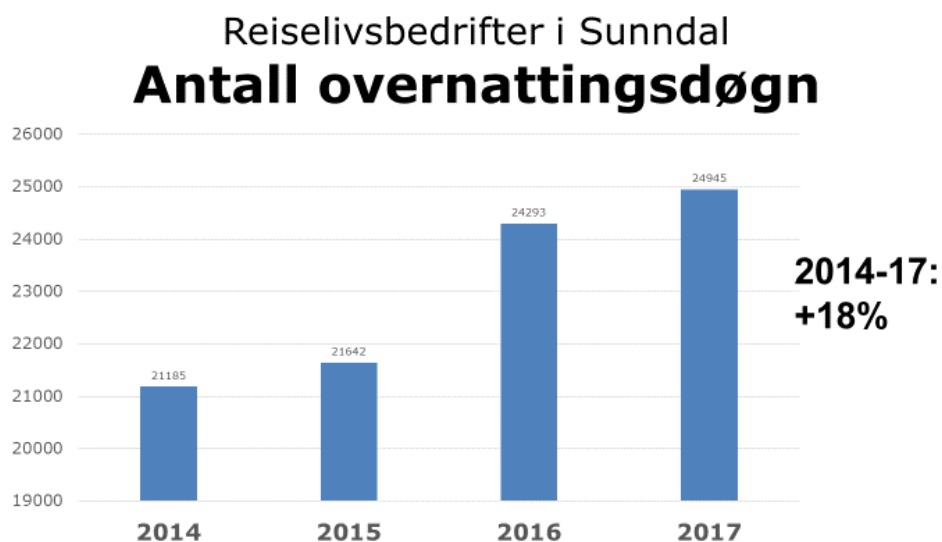
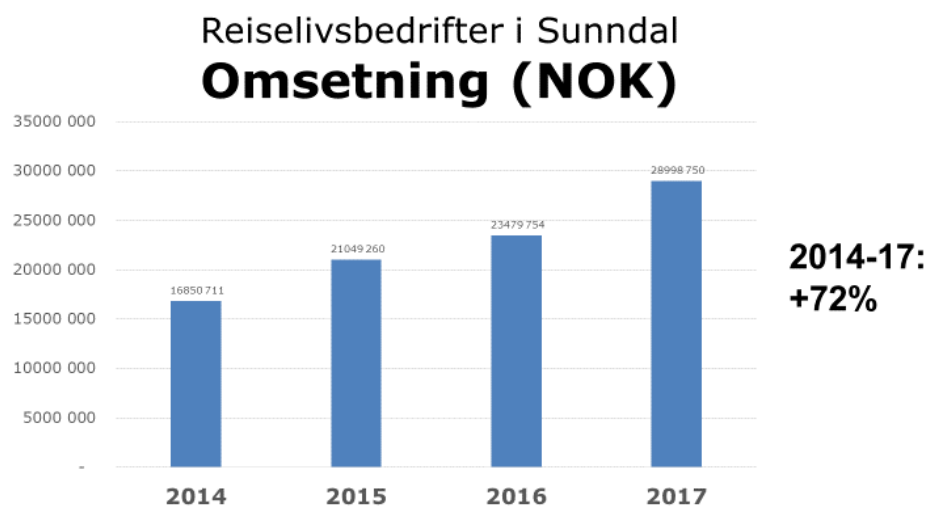
Kommunal deltakelse i finansieringen og årlig rapportering

Styringsgruppa legger til grunn at kommunens deltakelse i finansieringen av satsingene omtalt i strategidokumentet – ref ovenstående beregning av ressursbehov – avklares som del av den videre behandlingen av dokumentet i kommunale organ.

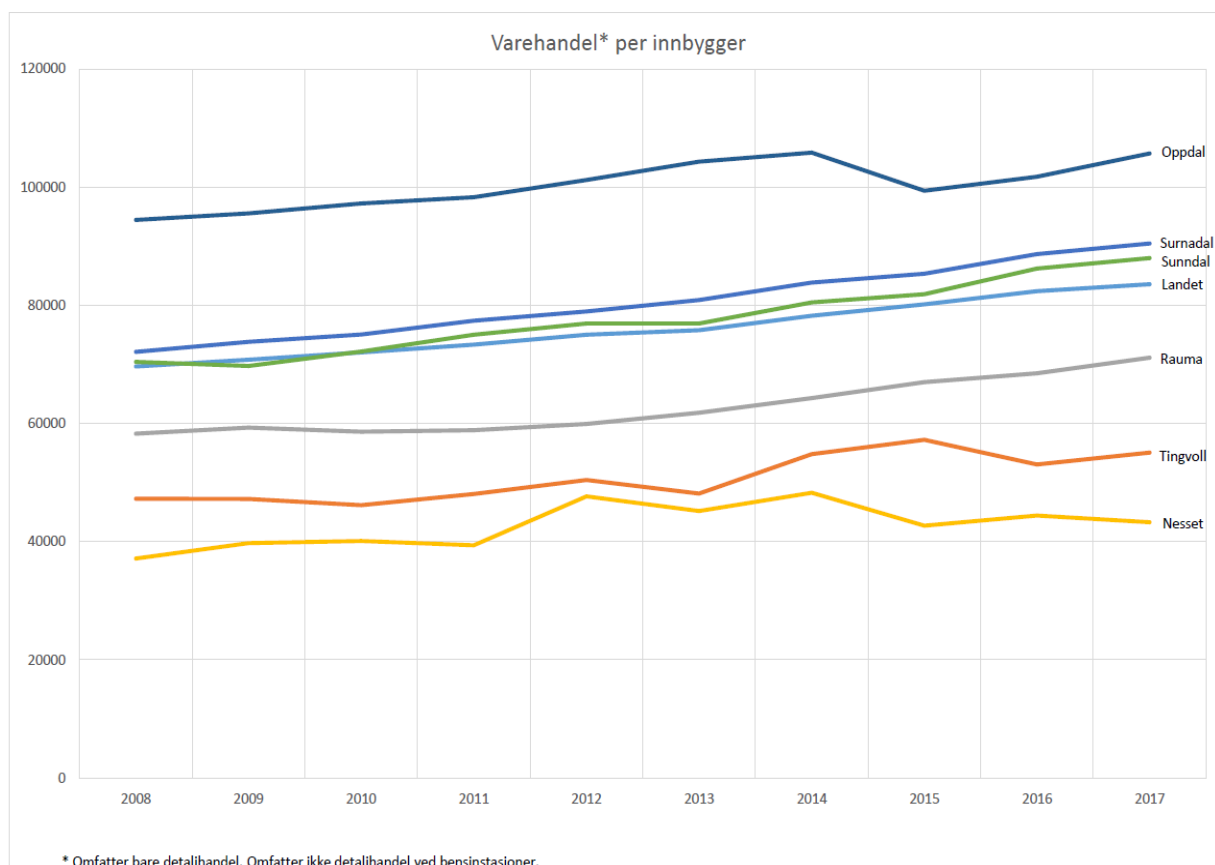
Ved gjennomføring av satsingene omtalt i strategidokumentet skal styringsgruppa foreta en årlig rapportering av reiselivsarbeidet til Økonomi- og planutvalget, i siste kvartal hvert år av planperioden.

Vedlegg:

1. Tall fra Styringsgruppas undersøkelse blant reiselivsbedrifter i Sunndal februar 2018. Data er basert på svar fra i alt 15 bedrifter innen overnatting, servering, opplevelser og lokalmat.

2. Varehandel per innbygger (Kilde SSB / Kommuneprofilen)

Kommuneprofilens datagrunnlag er hentet SSB og annen offisielle statistikk. Dataene publiseres på Kommuneprofilen.no – et nettsted for næringsøkonomisk statistikk – som eies av Regio AS.